

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ กระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยของชาวชนบทในภาคเหนือ
ชื่อผู้เขียน นายจุมพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พดิน แต่งจวง กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยของชาวชนบทในภาคเหนือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ด้านการป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนชนบทภาคเหนือ ตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพ ตลอดจนเอกสารข้อมูลของชุมชน และการเก็บข้อมูลจากบุคคลต่างๆในชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ พร้อมกับการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้ระยะเวลา 1 ปีครึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายและอธิบาย โดยแยกเป็นหมวดหมู่และโยงความสัมพันธ์กัน ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ด้านการป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชาวชนบทในภาคเหนือได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตโดยในระดับครอบครัวลักษณะการสอน การตักเตือน การประกอบพิธีกรรมต่างๆ และการสืบทอดต่อกันมาจากเครือญาติมีน้อยลง แต่การบอกเล่าการปฏิบัติเป็นแบบอย่างจากลูกหลานที่เป็นนักเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสื่อต่างๆ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนภายนอกครอบครัวมีมากขึ้น ในระดับโรงเรียน ลักษณะการสอนโดยตรงจากครูตามหนังสือมีน้อยลง แต่การแนะนำ การเผยแพร่จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การใช้สื่อต่างๆ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการมี

ส่วนร่วมของนักเรียนนั้นมีมากขึ้น ส่วนในระดับชุมชนลักษณะการสอดแทรกกับการถือชนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และการรับบริการจากหมอพื้นบ้านมีน้อยลง แต่การรับบริการจากแพทย์แผนปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของชาวบ้านนั้นมีมากขึ้น และกระบวนการเรียนรู้ระหว่างสถาบันครอบครัว โรงเรียนและชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง โดยผลของการเรียนรู้ในครอบครัวมีต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนน้อยลง แต่ผลของการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนมีต่อครอบครัว และผลการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีมากขึ้น

อิทธิพลของผลการเรียนรู้ระหว่างสถาบันครอบครัว โรงเรียนและชุมชน กับเวลาที่เปลี่ยนไปเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ปัจจัยจากภายนอกมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ในการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชาวชนบทในภาคเหนือ ได้แก่ การถือชนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อแบบดั้งเดิมมีน้อยลง การมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น มีการกระจายการเมืองการปกครองที่ทั่วถึงมากขึ้น มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีการเข้ามาของการศึกษาศาสนาใหม่ มีการพัฒนาทางการแพทย์และสาธารณสุข รู้จักโรคมากขึ้น และมีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนมากขึ้น และปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจในการมีสุขภาพ ความเชื่อต่อการแพทย์แผนปัจจุบันและความศรัทธาต่อบุคลากรการแพทย์แผนปัจจุบัน

Thesis Title	Health-Care Learning Process of Northern Rural People	
Author	Mr. Jumpol Promsakha Na Sakolnakorn	
M.Ed.	Nonformal Education	
Examining Committee		
	Assoc. Prof. Dr.Chukiat Leesuwat	Chairman
	Assoc. Prof. Dr.Anuruk Panyanuwat	Member
	Assoc. Prof. Dr.Phasin Tangjuang	Member

Abstract

This research aimed to study the health process learning of the rural northern people in disease prevention and health promotion their, as well as conditions and factors affecting changes in health learning.

Data was collected from people who still live in the research area. The people were given informal and formal interviews as well as participant and non-participant observations. The research findings were as follows.

Nowadays, health process learning of the rural northern people in disease prevention and health promotion was quite different from the past. In family sector, some social traditions and old beliefs become unpopular. Emphasis were given to learning form professionals, self learning, mass media learning and exchange of ideas in the community. In school sector, teaching by teachers decreased but counselling and lectures by health personal, mass media, health demonstrations, practical learning, health promotion activities and student participation were greatly increased. In community sector, old customs and traditions gave way to confidence in modern medical science, exchange of ideas and knowledge, more community participation and mass media learning. In addition, family learning affected school and community learning insignificantly. School and community learning, on the other hand affected family practices greatly.

Factors affecting the increase in influence of outside professional formal learning included urbanization, better economic conditions, availability of public services, advances in health and medicine, and availability of mass media and other forms of formal education. The decline of local traditions, values and beliefs among villagers was also accounted for the change.